

CLIMAN Summer Scool -2023

«Technological and Economical Aspects of Climate Change Adaptation Strategy»

Лекція та практика

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ ТА ПРАВЛІННЯ КЛІМАТОМ: КЛЮЧОВІ
НАВИЧКИ ТА КОМПЕТЕНЦІЇ.

**LECTURE AND PRACTICAL TRAINING. ENVIRONMENTAL
AUDITING AND CLIMATE GOVERNANCE: KEY SKILLS AND
COMPETENCIES.**

Член Національної Комісії ЮНЕСКО в Україні,
професор, д.т.н., завідувач кафедри екології ХНАДУ,

Наталія Володимирівна Внукова

vnukovanv@ukr.net

<https://rcf.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekologiji/sklad-kafedri/vnukova/>

16.08.23

National University of Lviv Polytechnic

ЗМІСТ

- I.** Завдання кліматичного аудиту. Глобальні проекти.
Нормативна документація.
- II.** Екологічний аудит. Екологічне, соціальне і корпоративне управління.
- III.** Психологічні та комунікативні навички
самовдосконалення для кліматичних менеджерів.
Створення ефективних команд для виконання професійно
орієнтованих завдань.

ЗАВДАННЯ КЛІМАТИЧНОГО АУДИТУ. ГЛОБАЛЬНІ ПРОЕКТИ. НОРМАТИВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ.

✓ ГЛОБАЛЬНІ ПРОЕКТИ

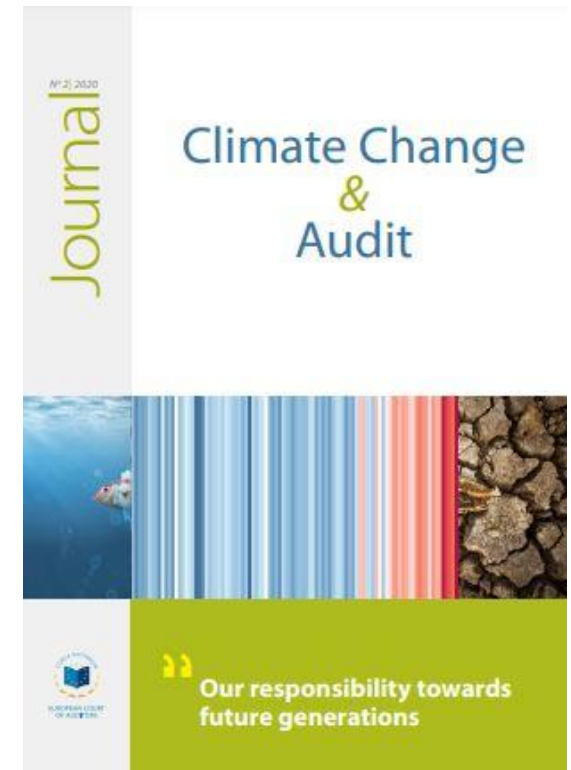
https://www.climateneutralgroup.com/en/climate-projects/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=cu+climate+projects&utm_content=climate%20change&gclid=Cj0KCQjwoeemBhCfARIsADR2QCsBC4wfSZ9-vA0YnjvJLc8rAyDfypwrweD4WAbD7KDNy6vnmt_sKcUaAgNAEALw_wcB

✓ ЖУРНАЛ CLIMATE CHANGE & AUDIT

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/JOURNAL20_02/JOURNAL20_02_EN.pdf

✓ РОЗГЛЯД РИЗИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КЛІМАТОМ. АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ .
The Consideration of Climate-Related Risks in an Audit of Financial Statement.

<https://www.ifac.org/flysystem/azure-private/publications/files/IAASB-Climate-Audit-Practice-Alert.pdf>

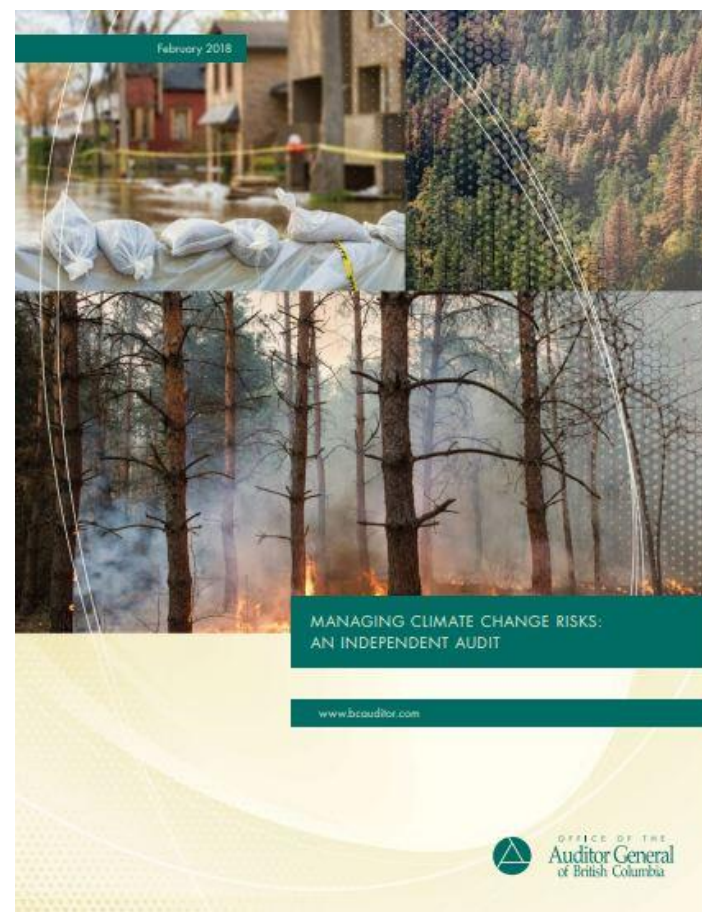
ЗАВДАННЯ КЛІМАТИЧНОГО АУДИТУ. ГЛОБАЛЬНІ ПРОЕКТИ. НОРМАТИВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ.

✓ **УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗМІНИ КЛІМАТУ:
НЕЗАЛЕЖНИЙ АУДИТ**

https://www.bcauditor.com/sites/default/files/publications/reports/Climate_Change_FINAL_0.pdf

✓ **ЄВРОПЕЙСЬКА ЗЕЛЕНА УГОДА. ПРАГНЕННЯ
СТАТИ ПЕРШИМ КЛІМАТИЧНО НЕЙТРАЛЬНИМ
КОНТИНЕНТОМ.**

<https://connect.fsc.org/stakeholder-engagement/eu-green-deal>

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ. ЕКОЛОГІЧНЕ, СОЦІАЛЬНЕ І КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ.

Що таке стандарт екологічного аудиту?

Стандарт ISO 14001 можна застосувати до будь-якого підприємства (незалежно від розміру чи складності) і розроблено для застосування проактивного підходу до управління екологічними проблемами та підвищення ефективності.

Що таке контрольний список екологічного аудиту?

Контрольний список екологічного аудиту — це інструмент, який використовується для оцінки дотримання організацією екологічних норм і визначення областей для покращення їхніх систем управління навколишнім середовищем.

Які ключові елементи екологічного аудиту?

Екологічний аудит зазвичай містить три елементи: узгоджені показники (що і як слід вимірювати), результативність, виміряну за цими показниками, і звітність про рівні відповідності або відхилення.

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ. ЕКОЛОГІЧНЕ, СОЦІАЛЬНЕ І КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Які 3 цілі екологічного аудиту?

Цілі аудиту зазвичай передбачають:
Перевірку відповідності законодавству та нормативним вимогам. Оцінка внутрішньої політики та процедурної відповідності. Встановлення поточного стану практики.

Які 4 елементи аудиту?

Елементи висновку аудиту:

Негативні впливи.

Ефект .

Причина.

Критерії оцінювання.

Рекомендації.

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ. ЕКОЛОГІЧНЕ, СОЦІАЛЬНЕ І КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Що це? Екологічне, соціальне і корпоративне управління.

(Eng., Environmental, Social, and Corporate Governance, ESG) - це сукупність характеристик управління компанією, при якому досягається залучення даної компанії в вирішення екологічних, соціальних і управлінських проблем.

ESG – це набір стандартів діяльності компанії, які соціально відповідальні інвестори використовують для перевірки потенційних інвестицій. Екологічні критерії визначають, як фірма виступає у ролі зберігача природи.

Соціальні критерії досліджують, як вона управляє відносинами зі співробітниками, постачальниками, клієнтами та суспільством. Корпоративне управління стосується керівництва компанією, оплати праці керівників, аудиту, внутрішнього контролю та прав акціонерів.

ESG - три параметри, відповідно до яких компанії забезпечують управління стійким розвитком .

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ. ЕКОЛОГІЧНЕ, СОЦІАЛЬНЕ І КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Що таке екологічні цілі ESG?

Типи цілей ESG

Загальні цілі включають скорочення викидів парникових газів, інвестиції в стійку енергетику, збільшення різноманітності робочих місць і забезпечення прозорості фінансової практики.

Які цілі аудиту ESG?

Підсумовуючи, ESG-аудит дозволяє компаніям оцінити вплив свого бізнесу на довкілля та суспільство. Цю інформацію можна використати для розробки ефективних довгострокових стратегій, які допоможуть компанії підтримувати етичну та стійку бізнес-модель, одночасно покращуючи їхні стосунки із зацікавленими сторонами.

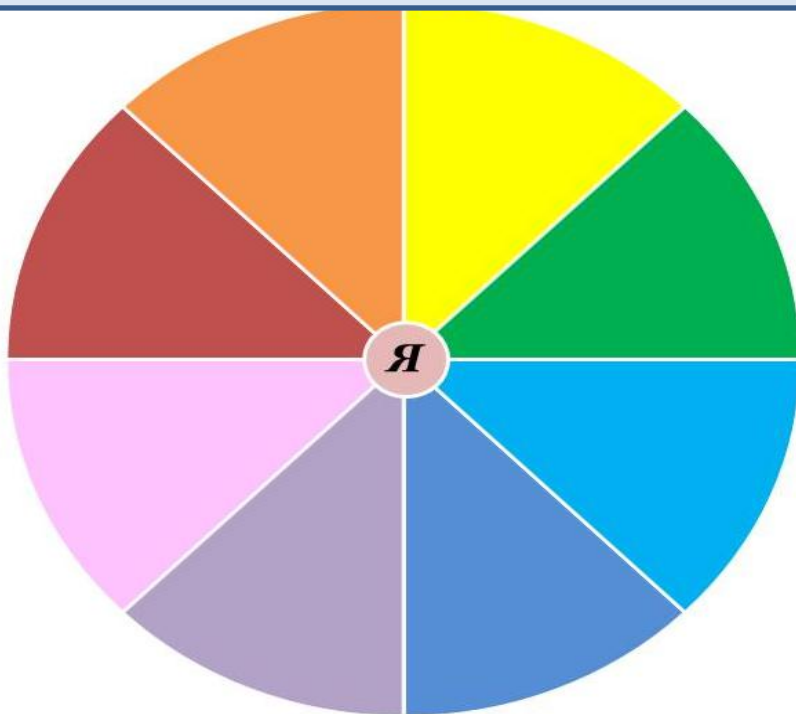
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Таємниця особистості "Я" . Хто Я?

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Таємниця особистості "Я" . Хто Я?

Завдання Д/з

1. Визначити після аналізу, які сектори вимагають посилення/ослаблення.
2. Написати по кожному сектору, який потребує коригування, план реалізації із 5 пунктів.

Завдання в аудиторії:

1. Розділити коло на сектори, переважно виділивши за кожен сектор стільки %, скільки вважаєте необхідним.
2. Не замислюючись, пронумерувати сектори від 1 до 8 у порядку пріоритетності для себе.

Назва сектора

- Здоров'я; спорт;
- Благодійність;
- Робота;
- Хобі;
- Відпочинок;
- Родина, сім'я;
- Розвиток (освіта);
- Друзі.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Чого хочу "Я"?

Анкета

1. Хто Я? _____
2. Ціль Життя? _____
3. Чого Я хочу зараз? _____
4. Чого Я боюся на цьому етапі мого життя? _____

5. Що Я можу змінити? _____
6. Що Я НЕ можу змінити? _____
7. Чи задовольняє мене рівень моїх базових знань? _____
8. Чи маю три плани мого життя:
 - короткостроковий _____

 - середньостроковий _____

 - довгостроковий _____

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД
ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.**

Мої комплекси. Чого боюся?

**ЩО БУДЕ, ЯКЩО ЦЕ
ВІДБУДЕТЬСЯ**

**ЩО БУДЕ, ЯКЩО ЦЕ
НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ?**

**ЧОГО НЕ БУДЕ, ЯКЩО ЦЕ
ВІДБУДЕТЬСЯ?**

**ЧОГО НЕ БУДЕ, ЯКЩО ЦЕ
НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ?**

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД
ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.**

Самотність. Усвідомлення індивідуальності.

**5 рис які є вашими
індивідуальними
(на вашу думку)**

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

**5 рис які об'єднують вас
з іншими людьми
(на вашу думку)**

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Гендерна політика. Синергізм двох статей «ВІН+ВОНА». Інші статі.

ВІН

*Позитивні риси
характеру*

✓
✓
✓
✓
✓

*Негативні риси
характеру*

✓
✓
✓
✓
✓

ВОНА

*Позитивні риси
характеру*

✓
✓
✓
✓
✓

*Негативні риси
характеру*

✓
✓
✓
✓
✓

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД
ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.**

Навички. Гнучкість. Чи вмію Я бути Ним/Нею? .

**РИСИ ХАРАКТЕРУ ЯКІ Я
Б ХОТІЛА ВЗЯТИ ВІД
НЬОГО**

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

**РИСИ ХАРАКТЕРУ
ЯКІ Я Б ХОТІВ ВЗЯТИ
ВІД НЕЇ**

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Біоритми. Чи знаю Я свої?

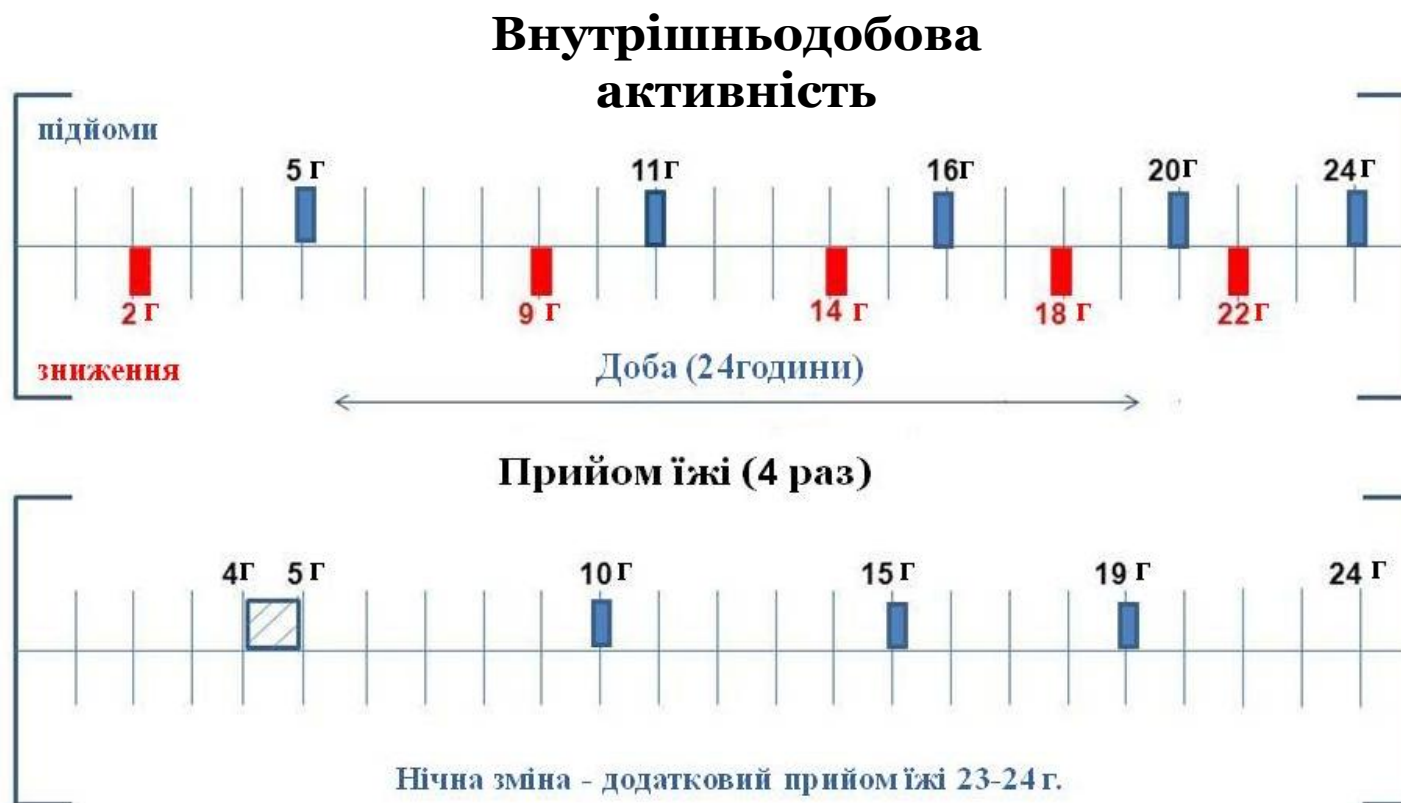
ПРОГНОЗУВАННЯ.

Розрахунок:

Загальна кількість прожитих днів від дня народження
(з урахуванням високосних років) = повні цикли та залишок
на дні циклу (кількість) днів

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Біоритми. Чи знаю Я свої?

Позитивний настрій

Ходьба в темпі 140-150 кроків за хвилину

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Сходи досягнень. Проблема мети.

Аналізуємо взаємини:

Критерій оцінки-система цінностей самої людини.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Сходи досягнень. Проблема мети.

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

- нова робота
- нове місце
- нові люди

Трансляція вашого відношення
«відзеркалення» - відповідь реакція

ЗАГАЛЬНІ «ПОДРАЗНИКИ»:

- «нікого не бачу, нікого не чую, нікому нічого не скажу»
- свій у «дошку»
- «пуп Землі»
- цікава «Варвара»
- оригінальність насамперед
- «посади свиню за стіл...»

Невизначеність перспективи. Проблема цілі.

При зайнятті навіть улюбленою справою отримання (припинення) задоволення від процесу настає у процесі...

Ви перестаете отримувати задоволення процесу, а бажаєте результату

Бажання отримати результат мотивує до подальших дій.

(наприклад, в'язка светра ...)

Навіщо мені це треба ?

З'являється проблема мети

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Сходи досягнень. Проблема мети.

СХОДИ ДОСЯГНЕНЬ

Проблема мети ➡ Встановлення мети ➡ Сходи досягнень ➡ Перспективи.

Помилка при визначенні мети:

- Розмитість мети;
- Відсутність критеріїв досягнення;
- Недоліки самоаналізу.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Мета. Максимально конкретна точка, що має часові рамки.

Мета - як зразок бажаного майбутнього - одне з ключових
понять не лише про роботу, а й про Життя!

Прописати:

Мета -

Завдання -

Критерії оцінювання досягнення мети -

Висновки -

Рекомендації, щодо ставлення наступної мети -

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Недоліки самоаналізу

- ✓ *Вкрай рідко результати самоаналізу - це відкриття нового в собі.*
- ✓ *Необхідність «бліц» - аналізу: що зараз робити, в умовах, що змінилися для досягнення мети?*

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Дія - рух уперед. Критерії. Успіх

*Завдання: продумати критерії з метою оцінки власних досягнень.
Як дізнатися, що досяг бажаного?*

Критерії повинні відповідати елементарним вимогам:

1. вони мають бути вимірні (причому, саме Вами!);
2. вони мають бути прив'язані до часу;
- 3.3.они повинні відповідати поставленої мети.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Дія - рух уперед. Критерії. Успіх

Успіх працює як **критерій** правильності вибору

Амбіції – Успіх – Амбіції

*Успіх – **критерій** здійснення амбіції.*

*Успіх – **критерій** правильності обраного заняття (збіг внутрішнього вектора та зовнішньої діяльності).*

**Саме заняття, яке приносить успіх, забезпечує внутрішній саморозвиток.
Відсутність саморозвитку – деградація.**

«Пізно-ніколи»
Краще пізно ніж ніколи?

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Дія - рух уперед. Критерії. Успіх

10 ПРИНЦИПІВ УСПІХУ

- 1. Витрачайте час та енергію по суті!*
- 2. Завжди керуйтеся лише своїми інтересами!*
- 3. Вийдете за рамки культури та моралі!*
- 4. Завжди запитуйте «Що я роблю і знаю?»!*
- 5. Будьте самостійні та самодостатні!*
- 6. Перевіряйте успіх на радість!*
- 7. Будьте уважні до випадковостей!*
- 8. Вірте у власні сили – Ви можете все!*
- 9. Не шкодуйте зусиль на власний розвиток!*
- 10. Ніколи не зупиняйтесь на досягнутому!*

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Функції керування (аналітичний матеріал)

Управління сім'єю (процесами)

Управління ресурсами (все, що є в активі цієї сім'ї, включаючи людський ресурс))

- хто їде;
- вартість (наявність власних фінансів);
- тимчасові терміни (сезон, тривалість);
- необхідні матеріально-технічне забезпечення (гардероб, техніка).

Управління техніко-економічними показниками (якість життєзабезпечення)

- на чому їхати? (засіб пересування);
- маршрут (розробка);
- підготовка сметки поїздки;
- напрямок руху;
- забезпечення економічної складової (за статтями витрат).

Управління морально-етичними ресурсами (база сім'ї)

- моніторинг цікавих напрямів;
- аналіз культурної складової;
- складання освітньої програми маршруту;
- лікувальної програми.

Зміст процесу управління

Планування (за напрямом діяльності)

- аналіз та кореляція термінів для всіх членів сім'ї;
- узгодження з організаціями, які забезпечують усі відпочинкові процеси

Твердження управлінського рішення

- обговорення нюансів та побажань;
- згода всіх;

Впровадження управлінського рішення

- оплата;
- покупка;
- поїздка.

Оцінка (критерій управлінського рішення)

- моніторинг;
- аналіз;
- висновки за підсумками відпочинку.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Управління негативними емоціями

Методика:

1.Піймать «яблуко»,
З'їсти та намагатися «переварити».

2.Піймать «яблуко»,
но віддати назад (повернути негатив у відповідь; негатив передати слабкому...)

3. Не брать «яблоко»:
Не намагатись боротися з чужим негативом.

Завдання - вихід із конфлікту з найменшими втратами для себе. Чужий негатив як відповідальність, його не можна просто віддати (протилежна сторона повинна погодитись його прийняти (або внутрішньо погодитися взяти).

Збереження внутрішнього спокою.

Будь-який конфлікт не конструктивний. Корисного, в принципі, не отримаєте!

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ДЛЯ КЛІМАТИЧНИХ МЕНЕДЖЕРІВ. СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ КОМАНД ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ.

Когнітивний розвиток.

КОГНІТИВНИЙ РОЗВИТОК - це розвиток всіх видів розумових процесів, таких як сприйняття, пам'ять, формування понять, вирішення завдань, уява, логіка.

Дякую за увагу!

Член Національної Комісії ЮНЕСКО в Україні,
професор, д.т.н., завідувач кафедри екології ХНАДУ,

Наталія Володимирівна Внукова

vnukovanv@ukr.net

<https://rcf.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekologiji/sklad-kafedri/vnukova/>